

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ, ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА
ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан економічного факультету
А.В.Череп
(підпис) (ініціали та прізвище)
« 7 » Вересня 2017

ОСНОВИ ЕКОБІЗНЕСУ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки магістрів

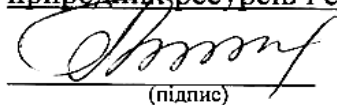
спеціальності 051 Економіка

освітньо-професійна програма Економіка довкілля і природних ресурсів

Укладач Дугієнко Н.О., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів та економічної теорії

Обговорено та ухвалено на засіданні
кафедри міжнародної економіки, природних
ресурсів і економічної теорії
Протокол № 1 від «28» серпня 2017 р.

Завідувач кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів і економічної теорії

(підпис)

Д.І.Бабміндра
(ініціали, прізвище)

Ухвалено науково-методичною радою
економічного факультету
Протокол № 2 від «30» серпня 2017 р.

Голова науково-методичної ради
економічного факультету

(підпис)

І.І. Колобердянко
(ініціали, прізвище)

2017 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 05 – Соціальні та поведінкові науки	вибіркова	
		Цикл професійної та практичної підготовки	
Загальна кількість годин - 150	Спеціальність: 051 Економіка Освітньо-професійна програма: Економіка довкілля і природних ресурсів	Рік підготовки:	
		2-й	-
		Лекції	
Тижневих аудиторних годин для денної форми навчання - 6	Рівень вищої освіти: магістерський	18 год.	-
		Практичні	
		18 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		114 год.	-
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Основи екобізнесу» є засвоєння студентами основних положень стратегії та тактики здійснення бізнесу в сфері екології та природокористування, отримання ними уявлень про роль та місце екобізнесу в загальній системі господарської діяльності людини.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «Основи екобізнесу» є систематизоване викладення логічно взаємопов'язаних матеріалів щодо:

- основних понять, загальних положень та історії розвитку екобізнесу;
- методичних та практичних рекомендацій щодо оцінки ринку в екобізнесі;
- можливостей екобізнесу;
- економічної, фінансової, нормативно-правової, організаційно-управлінської основ екологічного бізнесу;
- перспектив розвитку вітчизняного та зарубіжного екологічного бізнесу;
- особливостей формування та перспектив розвитку ринку екологічних послуг, природних ресурсів, виробничих об'єктів;
- перспектив використання можливостей екобізнесу;
- оцінки ефективності екологічного бізнесу.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: теорії розвитку екологічного бізнесу, об'єктивні закони і принципи його формування; форми економічних відносин у сфері екобізнесу; основний інструментарій екобізнесу; систему взаємовідносин у виробництві, розподілі, обміні та споживанні екологічних товарів, послуг, природних ресурсів, що вийшли за межі національних господарств; причини утворення конкурентних переваг на різних типах товарних ринків екологічної продукції;

вміти: аналізувати та оцінювати економічне, політично-правове середовище й інфраструктуру торгівлі екологічними товарами, послугами, природними ресурсами; порівнювати систему методів економічного механізму управління екобізнесом в Україні та розвинених країнах; виявляти позитивний досвід інших країн; обґрунтовувати і обчислювати розмір негативних зовнішніх ефектів від здійснення екологічного бізнесу у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Згідно з вимогами освітньої (освітньо-професійної, освітньо-наукової) програми студенти повинні досягти таких результатів навчання (компетентностей):

загальні (універсальні):

- володіння знаннями щодо основних форм економічних відносин у сфері екобізнесу;
- здатність враховувати потреби та ціннісні орієнтації природокористувачів та споживачів певної продукції в процесі мотивації розвитку екобізнесу;
- володіння законодавчою і нормативною базою екологічного бізнесу;
- вміння порівнювати систему методів економічного механізму управління екобізнесом в Україні та розвинених країнах;
- здатність застосовувати основні підходи до контролю та стимулювання розвитку екобізнесу в Україні;

спеціальні (фахові):

- здатність аналізувати та оцінювати економічне, політично-правове середовище й інфраструктуру торгівлі екологічними товарами, послугами, природними ресурсами;
- вміння визначати економічну та соціальну ефективність екологічних заходів;
- здатність вимірювати та оцінювати ефективність підвищення якості життя та конкурентоспроможності виготовленої продукції за умов екологізації виробничих процесів;
- здатність обґрунтовувати і обчислювати розмір зовнішніх ефектів від здійснення екологічного бізнесу у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України;
- вміння досліджувати причини утворення конкурентних переваг на різних типах товарних ринків екологічної продукції;

Міждисциплінарні зв'язки. Курс «Основи екобізнесу» має міждисциплінарний характер та інтегрує в собі знання з багатьох дисциплін.

Основні розділи курсу є логічним продовженням таких дисциплін як «Модернізація та диверсифікація економіки», «Екологічне підприємництво», «Менеджмент природних ресурсів», «Економіка землекористування», «Державне регулювання економіки», «Міжнародне право», «Міжнародна торгівля», «Міжнародні організації». Фундаментальні знання отримані під час викладення курсу «Основи екобізнесу» дають можливість студентам успішно засвоїти такі курси як «Екопродукція та екотехнології», «Економіка переробних галузей АПК» та інші.

3. Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. «Роль і значення підприємництва в економіці»

Тема 1. Еколого-економічні потреби й інтереси. Фіаско ринку

Взаємодія суспільства і природи. Екологізований тип технологічного засобу виробництва. Глобалізаційні процеси і еколого-економічні проблеми. Екологічна безпека. Стан навколишнього природного середовища. Попередження погіршення екологічної обстановки, виникнення небезпеки для здоров'я людей. Природничі та економічні закони розвитку еколого-соціогосподарських систем, їхня сутність та зміст. Проблеми теоретичного моделювання функцій та параметрів екологічно збалансованого розвитку світу.

Задоволення еколого-економічних потреб. Абсолютні еколого-економічні потреби. Самовідновлювальний потенціал екосистеми. Дійсні еколого-економічні потреби. Граничнодопустимі концентрації. Граничнодопустимі скиди і викиди. Тимчасово-погоджені викиди. Еколого-економічні інтереси. Свідомі еколого-економічні потреби. Внутрішні потреби людей.

Фіаско ринку. Зовнішні чинники розвитку. Екологічний захист середовища проживання людей.

Тема 2. Основні екологічні засади розвитку бізнесу

Основні засади державної екологічної політики України. Антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище. Зношеність основних фондів промислової і транспортної інфраструктури. Забруднюючі речовини, що переважно викидаються в атмосферне повітря. Система державного управління в галузі охорони вод. Дефіцит лісових ресурсів. Ризик виникнення надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру. Відходи та небезпечні хімічні речовини. Біобезпека. Біологічне та ландшафтне різноманіття.

Забезпечення екологічно збалансованого природокористування. Сталий соціально-економічний розвиток країни та її господарського комплексу.

Інтеграція екологічної політики до галузевих політик. Партнерства між секторами суспільства. Впровадження систем екологічного управління та підготовка державних цільових програм з екологізації окремих галузей національної економіки.

Тема 3. Основні напрямки розвитку екологічного бізнесу

Організаційно-управлінські аспекти удосконалення системи екологічного бізнесу. Теоретико-методологічні засади екологізації екологічного бізнесу за умов глобалізації та трансформації економічних відносин. Пріоритет екологічної складової розвитку промислового сектору.

Механізми стимулювання екологічного бізнесу. Сталий розвиток. Невідтворювальна складова економіки. «Екологічні» показники екобізнесу. Добровільні системи екологічної сертифікації. Впровадження систем екологічного аудиту.

Механізми установлення й підтвердження легальності походження продукції лісокористування й використання морських біологічних ресурсів. Стандарти ІСО 9000 та ІСО 14000. Процедури сертифікації з екологічного менеджменту та аудиту (EMAS). Кіотський протокол. Державне замовлення. Структури з активізації розвитку екологічного бізнесу. Партнерські ініціативи з союзами промисловців, торгово-промисловими палатами.

Тема 4. Розвиток економічних інструментів регулювання у сфері екобізнесу

Сутність економічного механізму природокористування та його компоненти. Запобігаючий та компенсаційний економічний механізм. Роль і значення економічного механізму в підвищенні ефективності використання джерел природних ресурсів. Галузеві особливості економічної оцінки джерел природних ресурсів.

Ринкове ціноутворення в системі екобізнесу. Прогнозування маркетингових цін та екологічна сертифікація ресурсів природи. Поняття та види платного природокористування. Орендна плата. Визначення нормативної ціни та платежів за використання природних ресурсів.

Проблеми вдосконалення економічного механізму раціонального природокористування. Нормативно-правові механізми природокористування в Україні. Економічний оптимум забруднення. Ефективність за Паретто. Теорема Коуза та вирішення проблеми забруднення адміністративними та приватними методами. Фіскальні методи вирішення проблем забруднення та податок Пігу.

Розділ 2. «Особливості практичного застосування екобізнесу в системі господарювання»

Тема 5. Організація малого екобізнесу

Екологічні бізнес проекти. Етапи розробки бізнес проектів у малому екобізнесі. Концепції та формування бази реалізації екологічних проектів. Очистка навколишнього середовища. Мотивація для розробки бізнес проектів у малому екобізнесі.

Джерела фінансування для реалізація соціально-екологічного бізнес проекту у малому екобізнесі. Місцеві органи самоврядування як джерело фінансування для реалізація соціально-екологічного бізнес проекту у малому екобізнесі. Благодійні організації місцевого та міжнародного рівня. Формування власної благодійної організації. Залучення позичкових коштів. Пільгове кредитування банків. Сімейні екологічні проекти. Глобальний екологічний фонд ООН з надання

грантів на екологічні програми ініційовані малим бізнесом. Федеральні гранти США: SBIR (програма стимулювання інноваційних досліджень малим бізнесом), STTR (Програма передачі технологій малого бізнесу), TTP (Програма технологічних інновацій)

Тема 6. Інвестиційна ефективність екобізнесу

Рівень екологічності інвестиційної діяльності. Екологічно ефективні інвестиції. Екологічно раціональні інвестиції. Екологічно допустимі інвестиції. Екологічно недопустимі інвестиції. Напрями впливу на водні, повітряні, земельні, матеріальні ресурси і відходи виробництва.

Екологічність продукції. Рівень негативних наслідків впливу інвестиційного проекту на стан навколишнього середовища. Диференційований аналіз причин виникнення негативних наслідків впливу інвестиційного проекту на стан навколишнього середовища.

Відповідність показників еколого-економічного спрямування інвестиційної діяльності підприємства еталонним рівням. Кількісна та якісна характеристика видів інвестицій за рівнем екологічності. Градація видів інвестицій залежно від кількісної характеристики рівня екологічності. Інтерпретація можливих станів інвестиційного проекту в динаміці залежно від рівня екологічності та аналізу його структурних складових.

Тема 7. Планування та менеджмент у сфері екобізнесу

Поняття «система менеджменту». Створення ефективної системи менеджменту. Формування документообігу в системі менеджменту. Розробка системи всеохопного контролю якості. Планування системи екологічного менеджменту. Узгодження системи екологічного менеджменту з екологічними стандартами. Стандарт В 57750, розроблений Британським інститутом стандартизації в 1992 р.

Організаційна система здійснення екологічного менеджменту. Нова концепція екологізації. Перетворення екологічних виробів та послуг у вигідний для національної економіки товар. Розвиток перспективної групи екологічних товарів і послуг. Використання екологічно спрямованих технологій власного виробництва нового покоління. Проблеми матеріального й енергетичного забезпечення.

Стратегічне еколого-врівноважене планування. Модель формування загальної стратегії розвитку підприємства та розробки екологічної політики підприємств малого екобізнесу.

Тема 8. Екологічне нормування. Екологічна сертифікація

Спеціалізований контроль. Лімітування. Нормування. Експертиза. Моніторинг. Забезпечення відповідальності за екологічні правопорушення. Стандартизація. Сертифікація. Екологічні нормативи. Мета екологічного нормування. Комплекс обов'язкових норм, правил, вимог щодо охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та

забезпечення екологічної безпеки. Несуча ємність екосистеми. Скид. Процедура підтвердження відповідності.

Впровадження екологічної сертифікації. Сфера функціонування господарського комплексу. Реалізація обов'язкових екологічних вимог природоохоронного законодавства під час ведення господарської діяльності. Впровадження систем екологічного менеджменту в структури об'єктів управління ДСЕУ. Створення екологічно безпечних виробництв. Сфера інтеграції України до Європейського союзу. Гармонізація системи екологічної сертифікації з міжнародними й національними системами акредитації та сертифікації.

Сфера міжнародного співробітництва в галузі охорони навколишнього природного середовища.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви рзділів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усяого	у тому числі				усяого	у тому числі			
		л	п	лаб	сам.роб		л	п	лаб	сам.роб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Розділ 1. Загальні засади економічного розвитку. Основи ринку.										
Тема 1. Еколого-економічні потреби й інтереси. Фіаско ринку	16	2	2		12					
Тема 2. Основні екологічні засади розвитку бізнесу	16	2	2		12					
Тема 3. Основні напрямки розвитку екологічного бізнесу	16	2	2		12					
Тема 4. Розвиток економічних інструментів регулювання у сфері екобізнесу	16	2	2		12					
Разом за розділом 1	64	8	8		48					
Розділ 2. Особливості практичного застосування екобізнесу в системі господарювання										
Тема 5. Організація малого екобізнесу	16	2	2		12					
Тема 6. Інвестиційна ефективність екобізнесу	18	4	4		10					
Тема 7. Планування та менеджмент у сфері екобізнесу	16	2	2		12					
Тема 8. Екологічне нормування. Екологічна сертифікація	16	2	2		12					
Разом за розділом 2	66	10	10		46					
Індивідуальне завдання	20				20					
Усього годин	150	18	18		114					

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Еколого-економічні потреби й інтереси. Фіаско ринку	2
2.	Основні екологічні засади розвитку бізнесу	2
3.	Основні напрямки розвитку екологічного бізнесу	2
4.	Розвиток економічних інструментів регулювання у сфері екобізнесу	2
5.	Організація малого екобізнесу	2
6.	Інвестиційна ефективність екобізнесу	4
7.	Планування та менеджмент у сфері екобізнесу	2
8.	Екологічне нормування. Екологічна сертифікація	2
Разом		18

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Еколого-економічні потреби й інтереси. Фіаско ринку	2
2.	Основні екологічні засади розвитку бізнесу	2
3.	Основні напрямки розвитку екологічного бізнесу	2
4.	Розвиток економічних інструментів регулювання у сфері екобізнесу	2
5.	Організація малого екобізнесу	2
6.	Інвестиційна ефективність екобізнесу	4
7.	Планування та менеджмент у сфері екобізнесу	2
8.	Екологічне нормування. Екологічна сертифікація	2
Разом		18

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Еколого-економічні потреби й інтереси. Фіаско ринку	12
2.	Основні екологічні засади розвитку бізнесу	12
3.	Основні напрямки розвитку екологічного бізнесу	12
4.	Розвиток економічних інструментів регулювання у сфері екобізнесу	12
5.	Організація малого екобізнесу	12
6.	Інвестиційна ефективність екобізнесу	10
7.	Планування та менеджмент у сфері екобізнесу	12
8.	Екологічне нормування. Екологічна сертифікація	12
9.	Індивідуальне завдання	20
Разом		114

Індивідуальне завдання

Індивідуальне завдання з «Основи екобізнесу» передбачає підготовку доповіді та презентації за обраною студентом темою з переліку запропонованих тем.

8. Види контролю і система накопичення балів

Система накопичення балів – це сума всіх балів, які отримає студент за семестр. Розподіл балів наведено в таблиці.

Вид контрольного заходу	Кількість балів
Поточний контроль	
Розділ 1	
Практичне заняття 1	5
Практичне заняття 2	5
Практичне заняття 3	5
Практичне заняття 4	5
<i>Контрольна робота №1</i>	5
<i>Поточна атестація №1 (тестування в системі moodle)</i>	5
Загальна кількість балів	30
Розділ 2	
Практичне заняття 5	5
Практичне заняття 6	5
Практичне заняття 7	5
Практичне заняття 8	5
<i>Контрольна робота №2</i>	5
<i>Поточна атестація №2 (тестування в системі moodle)</i>	5
Загальна кількість балів	30
Всього за поточний контроль знань	60
Підсумковий контроль	
Індивідуальне завдання	20
Залік	20
Всього за підсумковий контроль знань	40
Разом	100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється викладачем, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів тощо. Практичне заняття складається з перевірки теоретичних питань (2 б), виконання практичних завдань (2 б), контрольного тестування до кожної теми (1 б).

Практичні заняття дозволяють студентам оволодіти практичними навичками з курсу. Результат участі студента на практичних заняттях оцінюється окремо: за індивідуальне опитування (захист доповідей) - 2 бали і виконання практичних завдань – 2 бали:

- 2 бали – відповідь або завдання відзначається повнотою виконання без допомоги викладача. Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях; вміє застосовувати вивчений матеріал; вирішує складні проблемні завдання; схильний до системно-наукового аналізу та прогнозування явищ; вміє ставити та розв'язувати проблеми.

- 1,5-1,9 бали – відповідь і завдання – повні, але з деякими огріхами, виконані без допомоги викладача. Студент вільно володіє вивченим матеріалом, зокрема, застосовує його на практиці; вміє аналізувати і систематизувати наукову та методичну інформацію. Використовує загальновідомі доводи у власній аргументації, здатен до самостійного опрацювання навчального матеріалу, але потребує консультації викладача.

- 1-1,4 бали – відповідь і завдання відзначаються неповнотою виконання без допомоги викладача. Студент може зіставити, узагальнити, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; знання є достатньо повними; вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних педагогічних ситуаціях. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Здатен на реакцію відповіді іншого студента, опрацювати матеріал самостійно.

- 0,5-0,9 бали – відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання за консультацією викладача або під його керівництвом. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів; з допомогою викладача виконує елементарні завдання; контролює свою відповідь з декількох простих речень; здатний усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з науково-методичним джерелом, відсутні сформовані вміння та навички.

- 0,1-0,4 бали – відповідь і завдання відзначаються фрагментарністю виконання під керівництвом викладача. Теоретичний зміст курсу засвоєно частково, необхідні практичні вміння роботи не сформовані, більшість передбачених навчальною програмою навчальних завдань не виконано.

Контрольне тестування складається з 10 тестових завдань. За правильну відповідь на одне запитання студент отримує 0,1 бали, таким чином, відповівши правильно на всі запитання студент може отримати 1 бал.

Кожен розділ завершується проведенням контрольної роботи, яка передбачає підготовку та обговорення на занятті самостійного творчого завдання, яке оцінюється в 5 балів:

5 балів – студент вільно володіє матеріалом, тема повністю розкрита, наявність власної думки, висновків та списку використаних літературних джерел;

3-4 бали – тема розкрита не повністю, наявні помилки в оформленні;

2 бали – наявні матеріали, які не дозволили студенту розкрити тему, відсутня думка студента;

1 бали – завдання відзначаються фрагментарністю виконання, наявні окремі матеріали, які не дозволяють оцінити думку студента щодо теми дослідження.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ АТЕСТАЦІЇ № 1 та № 2

Поточна атестація проводиться у формі тестування в системі MOODLE. Максимальна оцінка, яку студент може отримати за результатами кожного тестування, складає 5 балів. Тестування складається з 10 тестових завдань. За правильну відповідь на одне запитання студент отримує 0,5 бали, таким чином, відповівши правильно на всі запитання студент може отримати 5 балів.

Якщо за результатами поточного контролю знань студент отримає менше 35 балів, то на екзамен він не допускається.

Підсумковий контроль проводиться після закінчення семестру в формі заліку

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання індивідуального завдання, складає 20 балів (15 балів - доповідь, 5 балів - презентація).

Критерії оцінювання доповіді:

15 балів – повне розкриття теми, наявність власної думки, висновків та списку використаних літературних джерел;

10-14 балів – тема розкрита не повністю, наявні помилки в оформленні;

5-9 балів – наявні матеріали, які не дозволили студенту розкрити тему, відсутня думка студента;

1-4 балів – наявні окремі матеріали, які не дозволяють оцінити думку студента щодо теми дослідження.

Критерії оцінювання презентації:

5 балів – презентація точно відповідає темі, містить дуже важливу інформацію, має чітку, логічно побудовану структуру, робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями;

3-4 балів – загалом презентація відповідає темі і є досить інформативною, прослідковується певна структура в розміщенні інформації, проте естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації та не зовсім доречна графіка оформлення.

1-2 балів – містить близький за тематикою матеріал, але не несе важливої інформативної функції, важко вловити структуру подання інформації, графіки і таблиці відсутні, естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення).

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗАЛІКОВОЇ РОБОТИ

Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання залікової роботи, складає 20 балів. Залікова робота містить 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 1 бал.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Вічевич А.М. Екологічний маркетинг: навч. посіб./ [А.М. Вічевич, Т.В. Вайданич, І.І. Дідович, А.П. Дідович]. – Львів: УкрДЛТУ, 2002. – 248 с.

2. Екологічний менеджмент: навч. посіб./ за ред. В.Ф. Семенова, О.Л. Михайлюк. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 407 с.

3. Екологічне управління: підручник / [В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О.Білявський та ін]. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
4. Екологія і закон: Екологічне законодавство України: У 2-х кн. /Відп. ред. проф. В.І. Андрейцев. – К.: Юрінком Інтер, 2007.– Кн. 1.– 704 с.
5. Ілляшенко С.М. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: монографія/ За ред. д.е.н., проф. С.М. Ілляшенка. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 250 с.
6. Кібич І.В. Менеджмент організації природоохоронної діяльності: навч. посібник / І.В. Кібич. – Чернівці: Рута, 2002. – 104 с.
7. Кожушко Л.Ф. Екологічний менеджмент: підручник / Л.Ф. Кожушко. – К.:ВЦ«Академія», 2007. – 432 с.
8. Лук'янихін В. О. Екологічний менеджмент у системі управління збалансованим розвитком / В. О. Лук'янихін. – Суми : «Університетська книга», 2002. – 316с.
9. Мельник Л.Г. Екологічна економіка: підручник / Л.Г. Мельник. – Суми: «Університетська книга», 2002. – 364с.
10. Основы экологии и природопользования: учебное пособие / [В.Л.Дикань, А.Г. Дейнека, Л.А. Позднякова, И.Д.Михайлов, А.А. Каграманян]. – Харьков: ООО «Олант», 2002. – 384с.
11. Сівак В.К. Природоохоронне інспектування: посібник / В.К. Сівак. – Чернівці: Зелена Буковина, 2004. – 264 с.
12. Царенко О.М. Основи екології та економіка природокористування: навчальний посібник / [О.М.Царенко, О.О.Нєсєтов, М.О/ Кабацький]. – Суми: «Університетська книга», 2001. – 326 с.
13. Шмандій В.М. Управління природоохоронною діяльністю: навч. посібник / В.М. Шмандій. – К.: ЦУЛ, 2004. – 296 с.
14. Шматко В.Г. Екологія і організація природоохоронної діяльності: навч. посібник / В.Г. Шматко. – К.: КНТ, 2006. – 304 с.
15. Экология: учеб. для вузов / А.И.Николайкин, Н.Е.Николайкина, О.П.Мелехова. – 4-е изд., испр. и доп. – М.: Дрофа, 2005. – 622 с.

Додаткова:

1. Білявський Г. О. Основи екології: підручник / Г. О. Білявський, Р.С.Фурдуй, І. Ю. Костіков. – [2-ге вид.]. – К.: Либідь, 2005. – 408 с.
2. Борисова В. А. Екологізація підприємницької діяльності / В.А. Борисова. – Суми: Вид-во «Довкілля», 2004. – 128 с.
3. Иванченкова Л.В. Политика развития экологического предпринимательства в Украине / Л.В. Иванченкова // Інноваційна економіка. – 2012. – №8. – С. 148-152.
4. Жарова Л.В. Екологічне підприємництво та екологізація підприємництва: теорія, організація, управління: монографія / Л.В. Жарова, Є.Ю. Какутич, Є.В. Хлобистов. – Суми: Університетська книга, 2009. – 240 с.
5. Купалова Г.І. Екологічне підприємництво як невід'ємна складова сталого розвитку України. / Г.І. Купалова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка, №26. – 2011. – С.35-39.

6. Моделирование экономической динамики : [учебное пособие] / Клебанова Т.С., Дубровина Н.А., Полякова О.Ю., Раевнева Е.В., Милов А.В., Сергиенко Е.А. - 2-е изд., стереотип. - Х.: Издательский дом "ИНЖЭК", 2005. – 244с.

7. Мягченко О.П. Основы екології : [підручник] / О.П. Мягченко. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 312 с.

8. Садченко Е.В. Принципы и концепции экологического маркетинга: монографія / Е.В. Садченко. – Одесса: Астропринт, 2002. – 400 с.

9. Садченко Е.В. Экологический маркетинг: понятия, теория, практика и перспективы развития / Е.В.Садченко, С.К.Харичков. – Одесса: ИПРЭИ НАН Украины, 2001. – 146 с.

10. Українська екологічна енциклопедія/ [Р.С.Дяків, А.В. Бохан, І.Й. Рибич та ін.]; За ред. Р.Дяківна; Міжнар. екон. фундація, Ін-т українознав. М-ва освіти і науки України. – 2-е вид. – К., 2006. – 807 с.

Інформаційні ресурси:

1. Еко-бюлетень / РЕЦ-КИЇВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rec-kyiv.org.ua>.

2. Екологічна економіка [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://csf.colorado.edu/ecol-econ/>

3. Екологічні сторінки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nature.org.ua>

4. Информационно-экологический портал Информ-Экология. – Режим доступа : <http://www.informeco.ru>.

5. Ініціативний центр сприяння активності і розвитку суспільних дій "Єднання" ISAR-Київ. – Режим доступу : <http://www.ednannia.isar.kiev.ua>.

6. Коаліція українських екологічних неурядових організацій "Альтер-Еко". – Режим доступу : <http://www.alter-eco.org.ua>.

7. Міністерство України в справах науки і технологій. – Режим доступу : <http://www.mstu.gov.ua>.

8. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та в справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. – Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua>.

9. Міністерство України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Державний департамент – Адміністрація зони відчуження і зони обов'язкового відселення. – Режим доступу : <http://www.ic-chernobyl.kiev.ua>.

Погоджено _____
відділ з навчальної роботи
« _____ »